

ШКІЛЬНА ВАЛЮТА ЯК ЗАСІБ ПІДТРИМКИ МОТИВАЦІЇ ПІДЛІТКІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Аксьонов Максим Сергійович

аспірант кафедри психології

ВНЗ «Університет економіки та права “КРОК”»

м. Київ, Україна

Актуальність дослідження. Позакласна діяльність є важливим середовищем соціального, особистісного та мотиваційного розвитку підлітків [4]. Участь у спортивних, інтелектуальних, творчих і соціально-комунікативних проєктах сприяє формуванню навичок співпраці, відповідальності, лідерства та належності до шкільної спільноти. У період переходу від раннього до середнього підліткового віку часто спостерігається зниження внутрішньої навчальної мотивації та послаблення відчуття соціальної підтримки [3].

Одним із можливих інструментів стимулювання активності учнів є система шкільної валюти. Вона передбачає отримання умовних цифрових одиниць за виконання певних завдань і подальший обмін їх на матеріальні або соціальні винагороди. Проте використання зовнішніх винагород може містити ризик посилення переважно зовнішньої мотивації та послаблення автономного інтересу до діяльності [6]. Тому важливим є дослідження таких моделей шкільної валюти, які поєднують винагородження з добровільною участю, учнівською ініціативою та міжособистісною взаємодією.

Мета дослідження. Метою дослідження було розроблення та практичне впровадження моделі шкільної валюти, у межах якої учні отримували цифрові монети за організацію та участь у позакласних заходах, а також визначення її можливого впливу на академічну мотивацію і сприйняття соціальної підтримки підлітків.

Методи та організація дослідження. Дослідження проводилося в одній приватній школі міста Києва серед учнів 5-9 класів. У першому опитуванні взяли участь 120 учнів, у другому – 125. Середній вік учасників становив 12,2 року; віковий діапазон від 10 до 16 років.

Для оцінювання досліджуваних показників використано Шкалу академічної мотивації (AMS, Academic Motivation Scale) й багатовимірну шкалу сприйняття соціальної підтримки (MSPSS, Multidimensional Scale of Perceived Social Support) [8;9].

Опитування проводилися до початку впровадження системи шкільної валюти та через шість місяців після її інтеграції в освітній

процес. Учні могли отримувати цифрові монети (E-coins) за організацію або участь у позакласних заходах, ініційованих іншими учнями. Передбачалося, що учасники проєктів співпрацюватимуть із представниками інших класів. Накопичені монети можна було обмінювати на шкільне приладдя, спортивні товари, аксесуари, смаколиками та інші винагороди [7].

Для аналізу відмінностей між групами застосовано кореляційний аналіз, однофакторний дисперсійний аналіз та незалежний t-критерій Велча.

До впровадження системи шкільної валюти було виявлено вікове зниження показників внутрішньої мотивації [3]. Учні 5 класів продемонстрували найвищі значення внутрішньої мотивації до пізнання, досягнення та отримання стимуляції. У старших класах ці показники були нижчими. Для внутрішньої мотивації до пізнання було встановлено негативний зв'язок із віком $r=-.31$; $p=.001$, а для мотивації досягнення – $r=-.33$; $p<.001$. Тенденцію виявлено щодо ідентифікованої та інтроєктованої зовнішньої мотивації.

Початкові показники сприйнятої соціальної підтримки відрізнялися залежно від класу [6]. Найвищі результати за підтримкою з боку значущої особи, сім'ї та друзів продемонстрували учні 5 класів. Найнижчі значення спостерігалися серед учнів 7 класів. Відмінності між класами були статистично значущими за всіма основними субшкалами MSPSS.

Через шість місяців після впровадження системи шкільної валюти більшість показників мотивації та соціальної підтримки не зазнала статистично значущих змін. Водночас вікові відмінності між класами стали менш вираженими, а профілі мотивації та соціальної підтримки більш подібними.

У старших учнів, які навчалися у 8-9 класах, було зафіксовано статистично значуще підвищення внутрішньої мотивації, пов'язаної зі стимуляцією ($t(59.7)=-2.59$; $p=.012$) й ідентифікованої зовнішньої регуляції ($t(51.3)=-2.97$; $p=.005$). Показник сприйнятої підтримки з боку значущої іншої особи статистично значуще зріс серед учнів 6 класів ($t(80.2)=-2.13$; $p=.036$) та учнів 8-9 класів ($t(59.9)=-2.17$; $p=.034$).

Серед учнів 5 класів було виявлено статистично значуще зниження сприйнятої підтримки з боку друзів ($t(45.4)=2.23$; $p=.030$). Це може свідчити про те, що орієнтація на взаємодію з учнями інших класів частково змістила увагу молодших підлітків від уже сформованих дружніх зв'язків у межах власного класу [2].

Висновки. Впровадження системи шкільної валюти, поєднаної з учнівською ініціативою та позакласною діяльністю, не призвело до загального статистично значущого підвищення мотивації або сприйнятої соціальної підтримки протягом шестимісячного періоду. Водночас не було виявлено загального зниження внутрішньої мотивації,

що є важливим з огляду на ризик надмірної орієнтації учнів на зовнішні винагороди.

Найбільш виражені позитивні зміни спостерігалися серед учнів 8–9-х класів, у яких зросли внутрішня мотивація до отримання стимуляції та ідентифікована регуляція. У частини учнів підвищилося відчуття підтримки з боку значущих осіб. У п'ятикласників було зафіксовано зниження підтримки з боку друзів, що вказує на необхідність додаткового врахування вікових та соціально-психологічних особливостей учнів.

Отже, система шкільної валюти може бути інтегрована в позакласну діяльність без очевидної короткострокової шкоди для внутрішньої мотивації підлітків. Проте сама по собі вона не є достатнім інструментом для істотного підвищення мотивації та соціальної підтримки. Її ефективність може посилюватися за умови систематичної підтримки з боку педагогів і батьків, регулярного проведення учнівських проєктів, сприятливого психологічного клімату та тривалішого періоду впровадження [1].

Ключові слова: шкільна валюта, академічна мотивація, внутрішня мотивація, позакласна діяльність, соціальна підтримка, підлітки, теорія самовизначення.

Література

1. Affuso G. The effects of teacher support, parental monitoring, motivation and self-efficacy on academic performance over time. *European Journal of Psychology of Education*. 2022. Vol. 37. P. 1033-1050. <https://doi.org/10.1007/s10212-021-00594-6>
2. Asif S., Kamal A., Fahim M., Naveen N., Yousaf F. Exploring gender differences in academic motivation among adolescents. *Ophthalmology Update*. 2018. Vol. 16, Iss. 4. P. 918-922.
3. Bugler M., McGeown S. P., St Clair-Thompson H. Gender differences in adolescents' academic motivation and classroom behaviour. *Educational Psychology*. 2015. Vol. 35, Iss. 5. P. 541-556. <https://doi.org/10.1080/01443410.2013.849325>
4. Eccles J. S., Barber B. L., Stone M., Hunt J. Extracurricular activities and adolescent development. *Journal of Social Issues*. 2003. Vol. 59, Iss. 4. P. 865-889. <https://doi.org/10.1046/j.0022-4537.2003.00095.x>
5. Filgona J. Motivation in learning. *Asian Journal of Education and Social Studies*. 2020. Vol. 10, Iss. 4. P. 28-38. <https://doi.org/10.9734/AJESS/2020/v10i430273>
6. García-Carrión R., Villarejo-Carballido B., Villardón-Gallego L. Children and adolescents' mental health: A systematic review of interaction-based interventions in schools and communities. *Frontiers in*

Psychology. 2019. Vol. 10. Art. 918. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00918>

7. LeBlanc G. Enhancing intrinsic motivation through the use of a token economy. *Essays in Education*. 2004. Vol. 11, Iss. 1. Art. 5. URL: <https://openriver.winona.edu/eie/vol11/iss1/5>

8. Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Blais, M. R., Brière, N. M., Senecal, C., & Vallieres, E. F. (1992). The Academic Motivation Scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. *Educational and Psychological Measurement*, 52(4), 1003-1017. <https://doi.org/10.1177/0013164492052004025>

9. Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G., & Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of personality assessment*, 52(1), 30-41.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-651-8-4>

ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ СТІЙКОСТІ

Андросчук Аліна Геннадіївна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри іноземних мов хіміко-фізичних факультетів

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Малюга Олександр Сергійович

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри іноземних мов хіміко-фізичних факультетів

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Актуальність теми. Євроінтеграційний курс України та набуття статусу кандидата в члени ЄС висувають нові вимоги до якості вищої освіти, де мовна компетентність здобувачів та викладачів стає ключовим інструментом інтернаціоналізації. В умовах воєнного стану заклади вищої освіти (ЗВО) зіштовхнулися із подвійним викликом: необхідністю забезпечення безперервності освітнього процесу в умовах безпекових загроз та прискореною інтеграцією у європейський науково-освітній простір (ЕНЕА). Володіння англійською мовою перетворюється з суто